

***SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR***  
***V ROKU 2003***  
***A ZAMERANIE ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR***  
***NA ROK 2004***

# VYHODNOTENIE ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR

## ZA ROK 2003

### OBSAH

|                                                                                                      |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Európska únia.....</b>                                                                         | <b>4</b>  |
| <b>2. Organizácia Severoatlantickej zmluvy .....</b>                                                 | <b>8</b>  |
| <b>3. Vzťahy so susednými štátmi a cezhraničná spolupráca .....</b>                                  | <b>12</b> |
| 3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi .....                                           | 12        |
| 3.2. Vyšehradská štvorka.....                                                                        | 15        |
| 3.3. Colná únia .....                                                                                | 16        |
| 3.4. Regionálna a cezhraničná spolupráca .....                                                       | 16        |
| 3.4.1. Trilaterálna regionálna spolupráca .....                                                      | 17        |
| <b>4. Ďalšie oblasti dvojstrannej spolupráce.....</b>                                                | <b>17</b> |
| 4.1. Vzťahy so štátmi NATO a Európskej únie .....                                                    | 17        |
| 4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi ... | 25        |
| 4.3. Vzťahy s krajinami SNŠ.....                                                                     | 29        |
| 4.4. Vzťahy s krajinami západného Balkánu .....                                                      | 34        |
| 4.5. Vzťahy so štátmi Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky, Austrálie a Oceánie .....                     | 37        |
| 4.5.1. Vzťahy so štátmi Ázie, Austrálie a štátmi oceánie .....                                       | 38        |
| 4.5.2. Vzťahy so štátmi Blízkeho a Stredného východu a severnej Afriky .....                         | 44        |
| 4.5.3. Vzťahy so štátmi subsaharskej Afriky .....                                                    | 50        |
| 4.5.4. Vzťahy so štátmi Latinskej Ameriky .....                                                      | 51        |
| 4.6. Vzťahy v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva .....                                  | 54        |
| <b>5. Ďalšie oblasti mnohostrannej spolupráce .....</b>                                              | <b>55</b> |
| 5.1. Pôsobenie SR v medzinárodných medzivládnych organizáciách .....                                 | 55        |
| 5.1.1. Organizácia spojených národov.....                                                            | 55        |
| 5.1.2. Rada Európy.....                                                                              | 61        |
| 5.1.3. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) .....                                 | 61        |
| 5.1.4. Západoeurópska únia .....                                                                     | 64        |
| 5.1.5. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) .....                                  | 64        |
| 5.1.6. Svetová obchodná organizácia (WTO) .....                                                      | 66        |
| 5.2. Odzbrojenie a kontrola zbrojenia .....                                                          | 66        |
| 5.2.1. Oblasť zbraní hromadného ničenia (ZHN) .....                                                  | 67        |
| 5.2.2. Oblasť konvenčných zbraní .....                                                               | 69        |
| 5.2.3. Kontrola exportu .....                                                                        | 70        |
| 5.3. Zahraničná spolupráca a rozvojová pomoc .....                                                   | 72        |
| 5.3.1. Oficiálna rozvojová pomoc (ODA) .....                                                         | 72        |
| 5.3.2. Humanitárna pomoc .....                                                                       | 72        |
| 5.4. Aktivity v regionálnych zoskupeniach .....                                                      | 73        |
| 5.4.1. Stredoeurópska iniciatíva (SEI) .....                                                         | 73        |
| 5.4.2. Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode (CEFTA) .....                                          | 73        |
| 5.4.3. Svetová colná organizácia (WCO) .....                                                         | 74        |
| <b>6. Medzinárodnoprávna a konzulárna oblasť .....</b>                                               | <b>74</b> |
| 6.1. Medzinárodnoprávna oblasť .....                                                                 | 74        |
| 6.2. Konzulárna oblasť .....                                                                         | 76        |
| 6.2.1. Priority v konzulárnej oblasti .....                                                          | 76        |

|                                                                                   |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 6.2.2. Bilaterálne vzťahy v oblasti konzulárnej praxe .....                       | 76        |
| 6.2.3. Readmisné a bezvízové dohody .....                                         | 79        |
| 6.2.4. Zahraniční Slováci .....                                                   | 79        |
| 6.3. Ľudské práva a práva osôb patriacich k národnostným menšinám .....           | 80        |
| <b>7. Informačná činnosť a prezentácia zahraničnopolitických aktivít SR .....</b> | <b>81</b> |
| <b>8. Budovanie diplomatického zboru a personálna politika .....</b>              | <b>82</b> |

## 1. EURÓPSKA ÚNIA

SR do roku 2003 vstupovala s prioritným cieľom zahraničnej politiky, ktorým bolo procedurálne ukončenie prístupového procesu a ratifikácie Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky a dôsledná príprava na členstvo v EÚ od 1. mája 2004.

V období do podpisu prístupovej dohody dochádzalo k finalizácii jej textu a jej formálnemu schvaľovaniu. Dňa 19. februára vyslovila Európska komisia súhlas so vstupom 10 nových krajín do EÚ. Po náležitom posúdení vyslovil Európsky parlament dňa 9. apríla súhlas so vstupom SR do únie (521 za, 21 proti, 25 sa zdržalo). Nakoniec Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy odsúhlasila vstup nových krajín do EÚ. Návrh Zmluvy o pristúpení bol dňa 10. apríla 2003 schválený vo vláde SR. Podpis zmluvy sa uskutočnil 16. apríla 2003 v Aténach a po podpise zmluvy začal ratifikačný proces v jednotlivých členských a prístupujúcich krajinách EÚ.

Počas uvedeného obdobia Slovensko predložilo Európskemu parlamentu informáciu o stave boja proti korupcii a organizovanému zločinu, ako aj informáciu o tézach koncepcie politiky vlády SR v integrácii rómskych komunít. Predloženie týchto informácií vyplynulo zo žiadostí inštitúcií EÚ s cieľom komplexne posúdiť stav pripravenosti SR na vstup do únie. Uvedené oblasti, ako aj pripravenosť Slovenska na čerpanie rozvojových fondov únie a administratívne kapacity boli aj predmetom rozhovorov predstaviteľov SR s partnermi v únii.

MZV SR sa aktívne zapojilo do kampane pred referendum o vstupe SR do EÚ, ktoré sa konalo v dňoch 16. – 17. mája 2003. Referendum bolo úspešné a potvrdilo vysokú podporu obyvateľstva integrácii do EÚ. Za vstup hlasovalo 92,46% zúčastnených voličov, proti vstupu bolo 6,2% zúčastnených voličov. Zúčastnilo sa 52,15% z celkového počtu oprávnených voličov.

Národná rada SR následne schválila Zmluvu o pristúpení dňa 1. júla a 26. augusta prezident SR R. Schuster slávnostne podpísal ratifikačnú listinu k zmluve. Ratifikačná listina bola dňa 9. októbra 2003 uložená u depozitára tejto medzinárodnej dohody, na MZV Talianskej republiky, čím sa oficiálne zavŕšil ratifikačný proces zo strany SR.

Pokračovala aj revízia zmluvno-právnej základne s tretími krajinami tak, aby zmluvné dokumenty, ktorými je SR viazaná, neboli v rozpore s *acquis communautaire*.

### Pravidelná správa EK

Dňa 5. novembra 2003 zverejnila Európska komisia (EK) Súhrnné monitorovacie správy o pripravenosti prístupujúcich krajín na členstvo v EÚ. SR, ako aj ostatné prístupujúce krajiny nie sú už hodnotené z hľadiska plnenia kodanských kritérií, ale z pohľadu plnenia negociačných záväzkov. V porovnaní s predchádzajúcimi pravidelnými správami tak majú monitorovacie správy viac technický charakter. Jednotlivých 29 kapitol *acquis* (a celkovo 140 sektorov v daných kapitolách) je rozdelených do troch kategórií: oblasti, kde je dosiahnutý vysoký stupeň súladu s *acquis*, oblasti, kde krajina len čiastočne plní záväzky a kde je potrebné zvýšené úsilie na ukončenie prípravy na členstvo a oblasti, kde má Európska komisia vážne obavy a je potrebné prijať urgentné opatrenia, aby bola krajina pripravená na členstvo k dátumu vstupu. Výsledky hodnotenia SR: zo 140 sektorov je 99 sektorov hodnotených v prvej kategórii (71%), 37 v druhej kategórii (26%) a 4 v poslednej kategórii (3%). V kategórii, kde je treba prijať urgentné opatrenia sa nachádzajú štyri oblasti v 2 kapitolách: hospodárska súťaž - dodržiavanie podmienok prístupovej zmluvy v oceliarskom sektore (výrobné limity pre U.S. Steel) a v kapitole poľnohospodárstvo - vytváranie Platobnej agentúry, implementácia Integrovaného administratívneho a kontrolného systému, ochrana verejného zdravia. V prípade nesplnenia podmienok bude Európska komisia pripravená prijať opatrenia vo forme ochranných opatrení, podaní žalôb na súdny dvor, príp. pristúpiť k finančným postihom.

## **Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a spoločná európska bezpečnostná a obranná politika**

EÚ sa vo svojich aktivitách sústreďovala najmä na posilňovanie medzinárodného poriadku a multilaterálneho systému, boj proti terorizmu, zabránenie šírenia zbraní hromadného ničenia, prevenciu konfliktov, ochranu ľudských práv a slobôd, rozvojovú pomoc, trvalo udržateľný rozvoj, posilňovanie vlastných schopností viesť operácie krízového manažmentu vrátane prípravy bezpečnostnej stratégie. Z teritoriálneho hľadiska si najviac pozornosti vyžadovala situácia v Iraku, Afganistane, Iráne, na Blízkom východe, Západnom Balkáne, v Kórejskej ľudovodemokratickej republike ako aj ďalší rozvoj vzťahov s krajinami, ktoré susedia s úniou, resp. budú s ňou susediť po jej rozšírení.

SR sa pripájala k dokumentom v rozsahu, v akom bola úniou vyzvaná a zapájala sa do spolupráce v súlade s možnosťami kandidátskej krajiny. SR pokračovala v koordinovaní a zosúladzovaní svojej zahraničnej politiky so Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou únie. Takisto pokračovala v technickej príprave na začlenenie sa do procesov spojených s jej fungovaním. SR konkrétne participovala na európskej bezpečnostnej a obrannej politike aj účasťou na viacerých operáciách krízového manažmentu. SR sa zúčastňuje operácie „European Union Police Mission“ v Bosne a Hercegovine (5 slovenských policajtov). Takisto sa zúčastnila aj vojenskej misie Únie v Macedónsku „Concordia“ (1 vojak), ktorá bola ukončená 15. 12. 2003. Slovensko takisto politicky podporilo vojenskú operáciu „Artemis“ v Konžskej demokratickej republike, aj keď do nej nevyslalo príslušníkov. Taktiež pokračoval príspevok SR do monitorovacej misie EÚ v bývalej Juhoslávii v podobe 4 pracovníkov, ktorých pôsobenie je vysoko hodnotené veliteľstvom misie. V priebehu roka 2003 sa vojenski špecialisti SR zúčastňovali na prácach štyroch pracovných skupín v rámci európskeho akčného plánu pre zdokonalenie európskych vojenských kapacít. Zároveň prebiehalo hodnotenie národného príspevku SR do európskej bezpečnostnej a obrannej politiky vo vzťahu k potrebám únie. Oficiálny príspevok SR do vojenských a civilných kapacít európskeho krízového manažmentu sa zmenil tak, aby čo najviac zohľadňoval príspevok SR do vojenských kapacít NATO. Z hľadiska hodnotenia príspevku SR, tak ako bol deklarovaný na Príspevkových konferenciách v novembri 2000 resp. v máji 2001 sa ukazuje, že najdôležitejšou výzvou bude napĺňanie policajných kapacít. V súlade so štatútom kandidátskej krajiny a ustanoveniami národnej legislatívy (zák. 460/2002 Z.z.) sa SR pripájala ku všetkým sankciám EÚ voči tretím krajinám a fyzickým a právnickým osobám v rozsahu, v akom bola zo strany Rady EÚ vyzvaná pripojiť sa. Sankcie boli v nadväznosti na výzvy EÚ implementované a kontinuálne vyhlasované vo vnútroštátnom poriadku prostredníctvom nariadení vlády SR.

### **Štatút aktívneho pozorovateľa**

V období od podpisu Zmluvy o pristúpení k EÚ až do získania plnohodnotného členstva v únii sa Slovensko prostredníctvom účasti vo výboroch, komisiách a pracovných skupinách zúčastňuje takmer všetkých zasadnutí orgánov EÚ v pozícii aktívneho pozorovateľa. Slovenskí zástupcovia na týchto rokovaníach majú právo zaujímať stanoviská, vyjadrovať sa a predkladať návrhy, čím sa pripravujú na plnohodnotné členstvo, ktoré prinesie možnosť hlasovať a rozhodovať o prerokovaných otázkach. V prípade MZV SR to znamenalo účasť na práci príslušných pracovných skupín v oblasti vonkajších vzťahov a spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, Politického a bezpečnostného výboru, Výboru stálych zástupcov, Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, Európskej rady a ďalších fór a stretnutí. Minister zahraničných vecí SR sa zúčastnil všetkých riadnych aj mimoriadnych zasadnutí Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, kde prezentoval

stanoviská Slovenska k aktuálnym témam medzinárodnej politiky, ako aj k oblastiam prioritného záujmu SR, medzi ktoré patrí napr. Západný Balkán, Východná Európa.

### **Asociačný výbor**

V súlade s monitorovacím procesom plnenia záväzkov prijatých počas prístupových rokovaní o vstupe do EÚ sa v rámci plnenia ustanovení Európskej dohody uskutočnilo v prvom polroku niekoľko zasadnutí asociačných podvýborov. Plnenie záväzkov a úloh vyplývajúcich z ustanovení Európskej dohody bolo zhodnotené na 10. zasadnutí Asociačného výboru SR-EÚ, ktoré sa uskutočnilo 7. júla 2003 v Bratislave. Počas zasadania rezorty využili príležitosť na zdôraznenie postoja SR pri zabezpečovaní záväzkov a úloh a celkovej príprave na členstvo v EÚ uvedených v dokumente Úradu vlády SR, ktorý bol zaslaný Európskej komisii ako podklad k monitorovacej správe o SR.

### **Medzirezortná koordinácia**

Z nového postavenia SR vyplynula potreba objasniť si pomerne zložitý rozhodovací mechanizmus v rámci EÚ a určiť postup medzirezortnej koordinácie európskych záležitostí v domácich podmienkach. MZV SR vypracovalo návrh koordinácie rozhodovacieho mechanizmu SR v záležitostiach EÚ, na základe ktorého boli na jednotlivých ministerstvách vytvorené rezortné koordinačné skupiny a na MZV SR medzirezortné koordinačné komisie pre európske záležitosti.

### **Konvent o budúcnosti EÚ**

V prvom polroku 2003 pokračovalo v Bruseli rokovanie Konventu o budúcnosti Európy za aktívnej účasti zástupcov SR: poslancov NR SR Jána Figeľa, Ireny Belohorskej a štátneho tajomníka MZV SR Ivana Korčoka a ich alternátov poslancov NR SR Zuzany Martinákovej a Borisa Zalu a veľvyslanca SR pri EÚ Juraja Migaša. Výsledkom práce Konventu bol návrh Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu, ktorý bol predsedom Konventu Valéryom Giscardom d'Estaingom predložený Európskej rade v Solúni dňa 20. júna 2003. Európska rada zhodnotila predložený návrh ako dobrý základ pre rokovanie Medzivládnej konferencie EÚ. Konvent svoju činnosť ukončil plenárnym zasadnutím 10. júla 2003, na ktorom bol dosiahnutý konsenzuálny súhlas s celým návrhom zmluvy vrátane rozsiahlej 3. časti. SR spolupracovala a profilovala svoje pozície v kooperácii so skupinou krajín s podobnými pozíciami k budúcnosti Európy, tzv. „like minded countries“. Konečná verzia návrhu Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu bola odovzdaná úradujúcemu predsedovi Európskej rady Silviovi Berlusconiemu v Ríme 18. júla 2003. Taliansko malo za úlohu vecne a organizačne pripraviť otvorenie a zabezpečiť efektívny priebeh Medzivládnej konferencie EÚ o budúcej Ústavnej zmluve s cieľom jej možného ukončenia na zasadnutí Európskej rady v Bruseli 12.-13.12.2003.

### **Medzivládna konferencia EÚ**

Zasadnutím na úrovni hláv štátov/predsedom vlád v Ríme 4. októbra 2003 sa začala medzivládna konferencia EÚ za účasti 15 členských a 10 pristupujúcich krajín EÚ. SR

zastupovali predseda vlády Mikuláš Dzurinda a minister zahraničných vecí Eduard Kukan. V rámci medzivládnej konferencie sa okrem úvodného zasadnutia uskutočnilo zasadnutie na úrovni hláv štátov/predsedom vlád 16.-17. októbra 2003 a 3 stretnutia na úrovni ministrov zahraničných vecí 14.10., 27.10., 18.11., ministerské konkláve v Neapole 28.-29.11. a rokovania na úrovni ministrov zahraničných vecí 9.12.2003. Vzhľadom na skutočnosť, že sa nepodarilo odstrániť pretrvávajúce rozdielnosti stanovísk niektorých krajín a nájsť vyvážený kompromis v niektorých inštitucionálnych otázkach, sa v konečnom dôsledku nepodarilo ukončiť rokovania Medzivládnej konferencie EÚ o Ústavnej zmluve počas talianskeho predsedníctva a rokovania hláv štátov/predsedom vlád v Bruseli 12.-13.12.2003. Ďalšie kroky bude robiť až predsedníctvo Írska v EÚ, ktoré by malo na rokovaní Európskej rady 25.-26.3.2004 predložiť materiál s hodnotením stavu, východiskami pre možné riešenia a ďalší postup pri príprave Ústavnej zmluvy.

### **Dohoda o európskom hospodárskom priestore**

S rozšírením Európskej únie sa nové členské krajiny Európskej únie stanú zároveň aj členmi Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Slovenská republika sa stane novou zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore na základe Dohody o účasti v Európskom hospodárskom priestore, ktorá bola podpísaná v dňoch 13. a 14. októbra 2003 zástupcami členských a prístupujúcich krajín EÚ, Nórska, Lichtenštajnska a Islandu. Dohoda je následne ratifikovaná v súčasných členských krajinách Európskeho hospodárskeho priestoru a v krajinách, ktoré sa stanú členmi Európskeho hospodárskeho priestoru tak, aby nadobudla platnosť dňom vstupu nových členských krajín do EÚ, t.j. 1. mája 2004.

### **Zvýšenie informovanosti o SR v krajinách EÚ**

V súlade s uznesením vlády SR č. 738 z 15. augusta 2001 pokračovali aj aktivity s cieľom zvýšenia informovanosti o SR v krajinách EÚ. Väčšie projekty MZV SR zadávalo v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, menšie - operatívne boli realizované v súlade s požiadavkami zastupiteľských úradov SR v zahraničí. Za obdobie od 1. januára 2002 do 31. októbra 2003 bolo vynaložených 9 320 000 Sk na prezentáciu SR v zahraničí. Na základe víťazstva vo verejnej súťaži vypísanej MZV SR realizovali profesionálne agentúry výrobu informačných a propagačných materiálov, ako aj projekt komplexnej prezentácie SR vo Veľkej Británii a Írsku. V súčasnosti prebiehajú dve užšie súťaže na výber agentúry pre prezentáciu SR v ďalších krajinách EÚ.

### **Reorganizácia sekcie európskych záležitostí a posilňovanie misie SR pri ES a zastupiteľských úradov SR v krajinách EÚ**

Z hľadiska plnenia nových úloh bolo potrebné uskutočniť reorganizáciu sekcie európskych záležitostí MZV SR, v rámci ktorej boli vytvorené tri odbory: odbor vonkajších vzťahov EÚ, odbor pre koordináciu sektorálnych politík a odbor vnútorných záležitostí a inštitúcií EÚ. Podarilo sa personálne posilniť Misiu pri Európskych spoločenstvách v Bruseli o 12 diplomatov a ich celkový počet sa zvýšil na 39. V budúcom roku sa uvažuje s vyslaním ďalších 5 diplomatov. V priebehu roka boli posilnené 4 zastupiteľské úrady SR v Kodani, Helsinkách, Ľubľane a Dubline o 1 diplomata zameraného hlavne na problematiku európskej a transatlantickej integrácie. V budúcom roku sa uvažuje s posilnením ďalších

2 zastupiteľských úradov v Aténach a Varšave.

### **Identifikácia nedostatkov**

V oblasti európskej integrácie plnilo Slovensko všetky strategické i čiastkové ciele. Postupné začleňovanie sa SR do fungovania EÚ však odhalilo niektoré nedostatky, na ktoré je v budúcnosti potrebné sústrediť pozornosť. Ide najmä o oblasť pripojenia SR na komunikačné siete druhého piliera EÚ, účasti zástupcov na pracovných podujatiach organizovaných EÚ alebo s jej podporou, ako aj o prispôsobovanie administratívy MZV SR na novú agendu a iný rytmus práce vyplývajúci z fungovania EÚ a jej inštitúcií.

## **2. ORGANIZÁCIA SEVEROATLANTICKEJ ZMLUVY**

Po Pražskom summite NATO v novembri 2002, na ktorom bolo 7 krajín pozvaných na začatie rozhovorov o pristúpení k Severoatlantickej zmluve, zaznamenala SR v roku 2003 podstatný kvalitatívny posun vo vzťahu so Severoatlantickou alianciou. Po ukončení dvoch kôl formálnych prístupových rozhovorov v decembri 2002, SR po konzultáciách s NATO sformulovala Časový plán pre ukončenie reforiem (Timetable for Completion of Reforms), ktorý je súčasťou oficiálneho listu vyjadrujúceho pripravenosť SR stať sa členom NATO (Letter of Intent) a stanovuje kroky, ktoré SR ešte bude musieť realizovať v súvislosti s členstvom v Aliancii, ako aj časový rámec ich naplnenia. Dokument predstavuje národný politický záväzok SR pokračovať v reformách aj po získaní členstva v NATO de jure. Po odovzdaní Letter of Intent podpísali členské krajiny NATO dňa 26. marca 2003 Protokol o pristúpení k Severoatlantickej zmluve. Od tohto dňa sa SR so štatútom pozorovateľa začala zúčastňovať práce niektorých a od júna 2003 prakticky všetkých výborov a orgánov Aliancie, vrátane najvyššieho stáleho orgánu NATO - Severoatlantickej rady. Výnimku tvorí len Výbor pre jadrové plánovanie a tie výbory a pracovné skupiny NATO, ktoré zahrňajú tretie krajiny, ak nevyslovili súhlas s účasťou pozvaných krajín (Rada NATO-Ruská federácia a zasadnutia NATO-EÚ). Od júna 2003 sa SR zúčastňuje zasadnutí Severoatlantickej rady na úrovni ministrov obrany a od decembra 2003 už aj zasadnutí na úrovni ministrov zahraničných vecí. Druhý polrok 2003 tak predstavoval výraznú zmenu postavenia a spôsobu komunikácie SR s NATO. Status SR sa zmenil z partnerského na de facto členský.

Po podpise Protokolov o pristúpení sa v členských krajinách začal proces ich ratifikácie. K 31. decembru 2003 protokoly ratifikovalo už 18 krajín (ostáva už len Francúzsko). Proces ratifikácie prebieha podľa predpokladaného harmonogramu a pôvodného zámeru Aliancie a všetkých pozvaných krajín, aby ratifikačný proces bol ukončený tak, aby sa pozvané krajiny mohli zúčastniť Istanbulského summitu NATO už ako riadni členovia. Ihneď po podpise Protokolu o pristúpení k Severoatlantickej zmluve SR iniciatívne pristúpila k realizácii vnútroštátnych ratifikačných krokov Severoatlantickej zmluvy: Národná rada SR vyslovila súhlas so zmluvou dňa 10. apríla 2003 a prezident SR podpísal ratifikačné listiny 14. apríla 2003. Vykonaním týchto krokov je SR pripravená na výzvu generálneho tajomníka NATO odovzdať listiny o pristúpení k Severoatlantickej zmluve depozitárovi zmluvy, vláde USA.

Paralelne s prístupovým procesom v roku 2003 ďalej prebiehala aj príprava SR na členstvo v NATO prostredníctvom **Akčného plánu na členstvo MAP** (Membership Action Plan) a prostredníctvom jeho národnej aplikácie **Národného programu prípravy SR na**

členstvo v NATO (NP PRENAME). V poradí piaty a posledný Ročný národný program (RNP PRENAME) SR odovzdala Aliancii 29. septembra 2003. Ročný národný program PRENAME a časový plán plnenia reforiem spolu predstavujú politický záväzok a rámec prípravy SR na členstvo v NATO. Priebežné plnenie záväzkov zhodnotil 19. novembra 2003 Posilnený vyšší politický výbor (SPCR). Celkové hodnotenie SR vo všetkých piatich oblastiach prípravy - politickej, obrannej, v oblasti zdrojov, bezpečnosti informácií a v právnej oblasti - bolo veľmi pozitívne. Opätovne však bola zdôraznená nutnosť pokračovať v stanovených reformách aj po získaní členstva. Z politických otázok bol dôraz kladený predovšetkým na pokračovanie v boji proti korupcii a na potrebu implementácie prijatej legislatívy (napr. špeciálny prokurátor pre boj proti korupcii) a implementácie projektov zameraných na rómsku menšinu. Zdôraznená bola aj nutnosť nepoľaviť v komunikácii s verejnosťou, ak má verejnosť chápať a podporovať nielen zásadné zmeny, ktorými Aliancia prechádza, ale aj politické rozhodnutia o angažovanosti SR v mierových operáciách NATO alebo v koalíčných operáciách. Niektoré členské krajiny pritom tlmočili určité znepokojenie v súvislosti s odvolaním riaditeľa Národného bezpečnostného úradu a zdôraznili princíp jeho apolitickosti, ako aj s odvolaním ministra obrany.

V procese prípravy SR na členstvo v NATO (PRENAME) naďalej zohrával centrálnu úlohu Vládny výbor PRENAME, ktorý sa pravidelne stretával na úrovni štátnych tajomníkov. Vďaka koordinačnej úlohe vládneho výboru bolo možné rýchlo a efektívne vypracovať zásadné prístupové dokumenty ako je Časový plán pre ukončenie reforiem a Ročný národný program PRENAME na rok 2004. Z hľadiska finančného bolo v roku 2003 v rozpočtoch jednotlivých rezortov zúčastnených v PRENAME účelovo viazaných pre potreby plnenia úloh vyplývajúcich z PRENAME spolu 1,275 mld. Sk. Hodnotenie efektívnosti využitia prostriedkov je predmetom samostatného materiálu, ktorý bude predložený vláde SR začiatkom roku 2004.

Práca s verejnou mienkou, vytváranie priestoru pre dialóg v otázkach členstva SR v NATO a získavanie podpory obyvateľstva pre členstvo v Aliancii bolo jednou z priorít procesu PRENAME v roku 2003. Koncom roku 2002 a začiatkom roku 2003 začala podpora vstupu SR do NATO vo verejnosti klesať, a to predovšetkým v dôsledku negatívneho vnímania udalostí na medzinárodnej scéne (vývoj okolo a v Iraku). Vo februári 2003, po prvýkrát od decembra 2000, miera podpory stratila prevahu. V súvislosti s tým vláda SR 2. apríla 2003 uznesením č. 247 schválila návrh na ďalší postup pri získavaní podpory členstva SR v NATO a poverila ministra obrany gesciou nad prípravou jednotnej informačnej kampane v rámci ďalšieho postupu pri získavaní podpory členstva SR v NATO. Bola vytvorená nová medzirezortná koordinačná skupina pre prácu s verejnou mienkou, v ktorej boli zastúpení predstavitelia ÚV SR, MO SR a MZV SR. Na projekty práce s verejnou mienkou v prospech zvyšovania podpory členstva SR v NATO bolo v roku 2003 k dispozícii 39 mil. Sk. Rozhodujúca časť aktivít bola zameraná na poskytnutie tých informácií širokej verejnosti, ktoré sú podľa sociologických prieskumov najviac žiadané: pravidlá fungovania Aliancie, mierové operácie, reforma/profesionalizácia ozbrojených síl. Široké mediálne aktivity boli realizované v období október-november 2003 prostredníctvom tlače, televízie, rozhlasu, plagátov na verejne dostupných miestach, ako aj prostredníctvom informačného bulletinu pre všetky domácnosti v SR. Aj vďaka synergickému pôsobeniu aktivít rezortov, ktorý v kombinácii s postupne prevládajúcim názorom, že SR je už de facto členom Aliancie, sa podarilo nepriaznivý trend vývoja podpory verejnej mienky vrátiť v prospech členstva SR v NATO. Podľa výskumu verejnej mienky z októbra 2003, vstup SR do NATO podporovalo 52,8 % občanov, proti bolo 41,9 % a nerozhodných bolo 5,3 %. V porovnaní s májom 2003 bol nárast zaznamenaný predovšetkým v skupine skôr podporujúcich - 31,3 % (dovtedy

obyčajne cca 24%). V priebehu roka 2003 sa pokračovalo v budovaní partnerstva medzi štátom a občianskou spoločnosťou prostredníctvom grantovej súťaže pre projekty mimovládnych organizácií, k dispozícii bola aj príslušná, denne aktualizovaná webová stránka.

SR aktívne participuje v operáciách NATO. Pozitívne je hodnotená doterajšia účasť SR v misiách na Balkáne, pričom účasť SR v SFOR bola v decembri 2003 ukončená v súlade so zlepšovaním situácie v Bosne a Hercegovine a celkovým znižovaním početných stavov SFOR. Pozitívne bolo mnohými členmi Aliancie vnímané, že SR poskytla do mnohonárodných síl pôsobiacich v rámci operácie Iracká sloboda jednotku radiačno-chemicko-biologickej ochrany do Kuvajtu (počas bojových operácií) a ženijnú jednotku do Iraku (v stabilizačných silách), ako aj pôsobenie slovenskej jednotky v operácii Trvalá sloboda v Afganistane. Na druhej strane, SR ako posledná krajina spomedzi 26 spojencov deklarovala svoj vojenský príspevok pre medzinárodné stabilizačné sily v Afganistane (ISAF). Až na plánovacej konferencii v decembri 2003 SR oznámila svoj príspevok do ISAF v podobe odminovacej jednotky a jedného dôstojníka do štábu Mnohonárodnej brigády v Kábule. Prakticky to znamená, že do operácie ISAF sa SR zapojí pri najbližšej výmene vojakov v polovici roka 2004, resp. už vo februári 2004 na úrovni štábu v Kábule.

Pražský summit definoval nové úlohy NATO aj v oblasti rozvíjania partnerských vzťahov prostredníctvom štruktúr pre politicko-bezpečnostné konzultácie aj pre praktickú spoluprácu s partnerskými krajinami v rámci **Euroatlantickej partnerskej rady (EAPC)**, **Partnerstvo za mier (PfP)**, **Stredomorského dialógu** (so siedmimi krajinami severnej Afriky a Blízkeho východu), ako aj **Rady NATO-Rusko (NRC)** a **Komisie NATO-Ukrajina (NUC)**. V prístupe Aliancie k partnerským krajinám a partnerským štruktúram boli v roku 2003 výrazné tri tendencie: 1. snaha o výraznejšie zapojenie partnerov do aktuálnych úloh Aliancie (najmä do boja proti terorizmu a šíreniu ZHN), 2. snaha o lepšie využívanie PfP v pomoci niektorým partnerom reformovať obranný sektor, vrátane dosiahnutia štandardu civilnej kontroly nad ozbrojenými silami (najmä prostredníctvom Individuálneho akčného plánu pre krajiny Kaukazu a Strednej Ázie a Akčného plánu pre budovanie obranných inštitúcií), 3. postupné prenášanie ťažiska programu PfP na strategicky dôležité regióny Kaukazu a Strednej Ázie. SR sa v roku 2003 aktívne zapájala aj do činnosti a adaptácie partnerských štruktúr Aliancie. Konkrétne formulované postoje SR na zasadaniach EAPC predstavovali pozitívny príspevok SR ako vyspelého partnera pri riešení problémov spoločného záujmu.

Rozvíjanie strategických partnerstiev Aliancie sa týka nielen štátov a regiónov, ale aj inštitúcií, predovšetkým EÚ. Pre **vzťahy medzi NATO a EÚ** bol rok 2003 mimoriadne dôležitý. Potom, keď boli v marci uzavreté rokovania o sérii mechanizmov spolupráce známych ako „**Berlín Plus**“ umožňujúcich využívanie plánovacích a iných kapacít NATO pre operácie pod vedením EÚ, mohli sa obe inštitúcie sústrediť na substantívnu, praktickú spoluprácu a strategický dialóg. Pozitívnymi výsledkami tejto spolupráce bola úspešná operácia EÚ v Macedónsku „**Concordia**“, ako aj spoločné cvičenie krízového manažmentu NATO a EÚ pod názvom **CME-CMX 03**, ktorého cieľom bolo precvičiť mechanizmy Berlín Plus, či formulovanie spoločného dokumentu **Rámec** pre zdokonalený dialóg medzi NATO a EÚ a ich harmonizovaný prístup k bezpečnosti a stabilite na Západnom Balkáne. Spolupráca sa začala rozvíjať aj v ďalších oblastiach spoločného záujmu, ako sú boj proti terorizmu, civilné núdzové plánovanie a harmonizovaný rozvoj vojenských spôsobilostí. Hoci sa SR spoločných zasadnutí politických a pracovných orgánov NATO a EÚ v roku 2003 ešte nezúčastňovala, bolo a ostáva záujmom SR upevnenie komplementarity vo vzťahu NATO-EÚ a zamedzenie zbytočnej duplicity medzi oboma organizáciami.

Hoci Aliancia realizuje svoje aktivity prostredníctvom pracovných a politických orgánov, v ktorých sú jednotlivé štáty zastúpené predstaviteľmi svojej exekutívy, nie je zanedbateľná ani parlamentná dimenzia aliancie. **Parlamentné zhromaždenie NATO** (PZ NATO) predstavuje dôležitý priestor pre výmenu názorov a skúseností medzi poslancami zahraničnopolitických, bezpečnostných a ďalších výborov parlamentov, ktorá je v konečnom dôsledku kľúčová pre budovanie parlamentnej podpory pre politiku členských krajín aj politiku NATO ako celku. V roku 2003 sa uskutočnilo 49. Zasadnutie Parlamentného zhromaždenia NATO - jarná časť v máji v Prahe a výročné zasadnutie v novembri v Orlande v USA. Oboom zasadnutiam, ktorých sa zúčastnila aj parlamentná delegácia NR SR, dominovali aktuálne témy aliancie a medzinárodnej bezpečnosti, od situácie v Afganistane a Iraku a možných intenzívnejších úloh NATO v regióne „širšieho Blízkeho Východu“, cez problematiku boja proti terorizmu a vzťahov medzi NATO a EÚ, až po rozširovanie Aliancie a rozvíjanie partnerských štruktúr NATO. Aktívna účasť poslancov NR SR na oboch zasadnutiach umožnila získať skúsenosti pre organizovanie jarného zasadnutia PZ NATO na prelome mája a júna 2004 v Bratislave a ovplyvnila aj znenie správ PZ NATO, ktoré hodnotili stav pripravenosti siedmich prístupujúcich krajín, vrátane SR, na členstvo v NATO.

Základom úspešného pôsobenia SR v NATO je spolupráca MZV s MO SR. V priebehu roku 2003 bolo možné považovať každodennú spoluprácu s jednotlivými zložkami MO SR za dobrú. Podobne tomu bolo aj v oblasti spolupráce s NBÚ a MV SR.

Prehľad návštev predstaviteľov SR v NATO v r. 2003:

|                                   |                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| prezident SR R. Schuster:         | žiadne                                                                                                                                           |
| predseda NR SR P. Hrušovský:      | 11.-12. februára                                                                                                                                 |
| predseda ZV NR SR J. Figel':      | 8. septembra                                                                                                                                     |
| delegácia poslancov NR SR:        | 27.-28. marca                                                                                                                                    |
| predseda vlády M. Dzurinda:       | žiadne                                                                                                                                           |
| minister ZV E. Kukan:             | 26. marca, podpis Prístupových protokolov,<br>3.-4. júna, zasadnutie ministrov ZV, Madrid,<br>4.-5. decembra, zasadnutie ministrov ZV,           |
| minister obrany I. Šimko:         | 20. máj,<br>12.-13. júna, zasadnutie ministrov obrany,                                                                                           |
| minister obrany I. Liška:         | 18. novembra                                                                                                                                     |
| štátny tajomník MZV SR I. Korčok: | 30. mája<br>29. septembra, odovzdanie ANP 2004<br>19. november, zasadnutie SPC(R)                                                                |
| štátny tajomník MO SR M. Fedor:   | 22.-23. septembra,<br>8.-9. októbra, neformálne zasadnutie ministrov<br>obrans, Colorado Springs<br>1.-2. decembra, zasadnutie ministrov obrany, |

Prehľad návštev vysokých predstaviteľov NATO v SR v r. 2003:

|                                                |                  |
|------------------------------------------------|------------------|
| GT NATO G. Robertson:                          | 10. marca        |
| Predseda PZ NATO D. Bereuter:                  | 20.-21. februára |
| Predseda Vojenského výboru NATO gen. H. Kujat: | 8.-9. decembra   |
| Veliteľ AFNORTH gen. J. Deverell               | 28.-29. apríla   |

### **3. VZŤAHY SO SUSEDNÝMI ŠTÁTMI A CEHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA**

#### **3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi**

##### **Česká republika**

Pokračujúci rozvinutý intenzívny politický dialóg medzi predstaviteľmi oboch štátov potvrdzuje celkovú nadštandardnosť vzájomných vzťahov. Intenzívne kontakty a spolupráca v prakticky všetkých oblastiach a na všetkých úrovniach, od pracovno-expertnej až po vysokú politickú, boli charakteristické pre slovensko-české vzťahy v r. 2003. Uskutočnili sa štyri bilaterálne stretnutia prezidentov, jedno stretnutie predsedov parlamentov, predsedovia vlád sa stretli dva razy, podpredsedovia vlád päť ráz a uskutočnilo sa desať stretnutí na úrovni ministrov. Poslanci oboch parlamentov sa stretli na úrovni delegácií jednotlivých výborov osemkrát. Základnou líniou spolupráce bolo hľadanie priesečníkov v záverečnej fáze prístupových rokovaní, predvstupová príprava, hľadanie spôsobov ako aplikovať požiadavky EÚ a zároveň neznižovať štandard bilaterálnej spolupráce. Obe krajiny veľmi úzko spolupracovali najmä v rámci agendy MVK, kde koordinovali svoje stanoviská na rôznych úrovniach. Dá sa konštatovať, že pozície SR a ČR v rámci MVK sú takmer totožné, čo vytváralo dobré predpoklady pre koordináciu postojov obidvoch krajín aj v rámci V4 a iných regionálnych zoskupení. Rokovania slovenských a českých predstaviteľov sa sústredili aj na otázky hospodárskej spolupráce, hraničného režimu a spolupráce v problematike migrácie. Potvrdil sa tak trend obojstranného záujmu o kontinuálne pokračovanie politiky priateľských a nadštandardných vzťahov. Prístup zahraničnej politiky ČR voči SR možno hodnotiť ako pragmaticky determinovaný, ale zároveň aj otvorený a pozitívny. Napriek určitým momentom možno ako operatívnu a efektívnu označiť spoluprácu v oblasti spoločnej hranice a jej ochrany. Pokračujúca migrácia slovenských Rómov do ČR sa stala jednou z tém bilaterálnej diskusie, avšak vážnejšie nenarušila celkovo veľmi dobré vzťahy oboch republík. Riešením tejto problematiky sa zaoberali podpredsedovia vlád SR a ČR P. Csáky a P. Mareš, ktorí zriadili zmiešanú expertnú komisiu pre riešenie tejto záležitosti. Pozitívne výsledky prinášala i kooperácia vo vojenskej oblasti (spoločné projekty, medzinárodné vojenské misie). Aj keď vplyv aplikácie tzv. dekrétov prezidenta republiky E. Beneša nie je v prípade SR a ČR úplne totožný, predchádzajúce rokovania v slovensko-českej relácii ukazujú, že obe krajiny majú záujem o udržanie doterajšej spolupráce a solidarity pri riešení tejto historickej otázky. Vďaka tejto solidarite sa podarilo presvedčiť Lichtenštajnsko, aby podpísalo dohodu o rozšírení Európskeho hospodárskeho priestoru. SR si naďalej udržala pozíciu významného hospodárskeho partnera ČR. Narastá objem vzájomných zahraničných investícií, podobne obrat vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a ČR sa medziročne zvýšil. SR zostáva i naďalej druhým najväčším obchodným partnerom ČR a zároveň je i ČR druhým najväčším partnerom SR.

##### **Poľská republika**

Rok 2003 možno označiť ako rok upevňovania základov moderných bilaterálnych vzťahov SR a PR, v ktorých sa SR stáva po prvýkrát v histórii rovnocenným partnerom svojho severného suseda v atmosfére otvorenosti a dôvery. Dobrá úroveň vzťahov bola charakterizovaná viacerými významnými udalosťami: PR a SR sa vzájomne podporili pred európskymi referendumami, vyslanie kontingentu SR do mnohonárodnej divízie pod poľským velením v Iraku, premiér M. Dzurinda bol v septembri počas XIII. Ekonomického fóra

v Krynici ocenený ako „Osobnosť SVE roku 2002“, začiatkom októbra 2003 PR ratifikovala prístupové protokoly SR do NATO, uskutočnili sa početné konzultácie expertov SR a PR v oblasti európskej a bezpečnostnej politiky, ako aj k problematike prípravy oboch krajín na vstup do EÚ a podmienkam členstva v únii. PR a SR zhodne dlhodobo podporujú konkrétnu spoluprácu krajín V4 a jej pokračovanie aj po vstupe krajín V4 do EÚ. Spomedzi stykových aktivít na najvyššej úrovni je potrebné spomenúť oficiálnu návštevu predsedu NR SR P. Hrušovského vo Varšave, účasť ministra zahraničných vecí SR Eduarda Kukana na stretnutí ministrov zahraničných vecí členských štátov SEI vo Wroclawi a účasť PV SR M. Dzurindu na stretnutí predsedov vlád SEI vo Varšave. Realita bilaterálnych vzťahov medzi SR a PR potvrdzuje blízkosť až totožnosť zahraničnopolitických priorít oboch krajín. V rámci naplňovania zahraničnopolitických priorít SR v roku 2003 úspešne pokračovali prípravy vstupu SR do NATO a SR sa, rovnako ako PR, aktívne zapájala do riešenia krízových situácií vo svete - Irak, Balkán, Blízky východ. PR a SR vzhľadom k svojej geopolitickej polohe majú ambíciu a záujem aktívne a koordinovane prispievať k formovaniu východnej politiky EÚ a NATO, hoci sa vďaka týmto predispozíciám nedá vylúčiť ani určitá miera konkurencie a názorovej rozdielnosti k tejto relácii. Intenzifikujú sa cezhraničné vzťahy a spolupráca v euroregiónoch, napriek pretrvávajúcim problémom pokračuje budovanie regionálnych komunikačných spojení medzi oboma krajinami. Stúpajúca krivka hodnoty vzájomnej hospodárskej výmeny prekročí v roku 2003 úroveň 1,6 mld. USD, čo bude predstavovať nárast oproti roku 2002 o 28% pri miernom poklese výšky obchodného salda PR voči SR. V roku 2003 začal naplno fungovať Generálny konzulát SR v Krakove, s rozšíreným zameraním na prácu so slovenskou národnostnou menšinou a rozvoj cezhraničnej spolupráce. Bola dobudovaná sieť piatich honorárnych konzulátov SR v PR, čím sa rozšírilo efektívne pôsobenie SR na celé územie PR. Podarilo sa rozhodujúcim spôsobom zmeniť tón informácií o SR v PR, skvalitnila sa informovanosť obyvateľstva PR o dianí v SR. Aj napriek úsiliu oboch strán sa nepodarilo v roku 2003 uskutočniť podpis dlho pripravovanej Dohody medzi vládou SR a vládou PR o vzájomnom uznávaní štúdia rovnocennosti dokladov o vzdelaní, titulov a hodností vydaných a udelených v SR a v PR.

## **Maďarská republika**

Záujmom SR bolo aj v ostatnom období mať s MR konštruktívne, vyvážené politické, hospodárske a iné vzťahy so zreteľom na ďalšiu spoluprácu v rozšírenej EÚ. Možno konštatovať, že v roku 2003 došlo k vzájomnej intenzifikácii dvojstranných vzťahov. Určujúcim činiteľom bol najmä spoločný nadchádzajúci vstup do EÚ, ktorý bol hmatateľný pri väčšine bilaterálnych podujatí. V ich rámci odznelo, že je v záujme oboch krajín, aby sa pokračovalo vo všetkých pozitívnych trendoch vzájomnej spolupráce. Pozitívne možno zo strany MR hodnotiť jej podporu vstupu SR do NATO a fakt, že Maďarsko patrilo medzi prvé krajiny Severoatlantickej aliancie, ktoré ratifikovali prístupové protokoly. V aktuálnych medzinárodno-politických otázkach zdieľali SR a MR rovnaké postoje. Otázka kontroverzného Zákona o Maďaroch žijúcich v susedných štátoch sa negatívne dotýkala rozvíjajúcich sa slovensko-maďarských vzťahov, čo nebolo na prospech SR a ani MR. Prístup SR k uvedenej záležitosti bol vždy rozvážny a principiálny. Akékoľvek snahy uplatňovať personálnu a teritoriálnu jurisdikciu iného štátu na svojom území, považuje SR za neakceptovateľné. Záujmom SR a MR je podpora príslušníkov svojich národnostných menšín žijúcich v oboch krajinách. SR v ostatnom období vyvíjala úsilie, aby sa otázka ich podpory riešila v súlade so zásadami medzinárodného práva, na základe európskych štandardov ochrany národnostných menšín a v rámci Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi SR a MR a na ňu nadväzujúcich bilaterálnych mechanizmov, medzi ktoré patrí

predovšetkým Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín. Výsledkom úsilia oboch strán bol podpis dohody o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry, ktorú podpísali ministri zahraničných vecí SR a MR 12.12.2003 v Bruseli. Dohoda svojím obsahom a formou eliminuje exteritoriálne účinky vnútroštátnej právnej normy cudzieho štátu. Podstatou dohody je vzájomný súhlas, aby každá zo zmluvných strán mohla podporovať svojich príslušníkov národnostných menšín, ktorí žijú na území druhej zmluvnej strany.

Nad'alej pretrvávali problémy s udržaním identity Slovákov v Maďarsku. SR si želá, aby identita slovenskej národnostnej menšiny v MR ostala zachovaná. Ani rok 2003 nepriniesol vyriešenie parlamentného zastúpenia menšín. Pretrvávajúcim negatívom bol „etnobiznis“, t.j. do viacerých menšinových samospráv sa dostali ľudia, ktorí nemajú s príslušnou menšinou nič spoločné, pričom z toho iba finančne profitujú bez reálneho kladného dosahu pre príslušnú menšinu. Vo veci obnovenia rokovaní o realizácii rozsudku Medzinárodného súdneho dvora vo veci Sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros nedošlo z maďarskej strany k významnejšiemu posunu, hoci SR avizovala pripravenosť pokračovať v rokovaniach prerušených maďarskou stranou. SR od r. 2002 prakticky dodnes očakávala vymenovanie splnomocnenca MR, ktorý by viedol rokovania so SR. V roku 2003 pokračoval pozitívny vývoj hospodárskych vzťahov. Celkový obrat zahraničného obchodu mal nad'alej stúpajúcu tendenciu.

## Rakúska republika

Rakúsko ako susedná krajina a zatiaľ jediná členská krajina EÚ hraničiaca so SR patrilo v roku 2003 k dôležitým reláciám slovenskej zahraničnej politiky. Po podpísaní Prístupovej dohody v apríli 2003 sa zvýšila frekvencia stretaní vládnych predstaviteľov na európskych fórach (Rada ministrov EÚ, Európska rada). Bilaterálne rokovania v Rakúsku alebo na Slovensku tak dostali bezprostrednejší charakter vzhľadom na to, že medzi partnermi sa rozvinuli priame osobné kontakty.

Hlavným deficitom praktickej roviny bilaterálnych vzťahov zostalo dobudovanie primeranej dopravnej infraštruktúry na rakúskej strane, hlavne v oblasti cestného spojenia. V otázke chýbajúceho diaľničného spojenia (diaľnica A6) medzi hlavnými mestami je realistickým termínom jeho ukončenia rok 2007.

Uspokojivo sa vyvíjala spolupráca v prihraničných regiónoch a medzi hlavnými mestami Bratislavou a Viedňou. Z iniciatívy troch rakúskych spolkových krajín (Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland) bola dňa 22.9.2003 na zámku v Kittsee (Burgenland) podpísaná politická deklarácia zakladajúca európsky región v štvoruholníku Rakúsko, Maďarsko, Slovensko a Južná Morava. Cieľom projektu je posilniť a zefektívniť spoluprácu regiónu, v ktorom žije cca. 5 mil. ľudí a zastrešiť ju ako „európsky región“.

Dňa 3.8.2003 sa uskutočnilo stretnutie ministrov spravodlivosti Rakúska, Talianska, Slovinska, Lichtenštajnska a SR v Salzburgu, na ktorom boli diskutované aktuálne otázky riešené v oblasti spravodlivosti a vnútra EÚ.

Zmluva medzi SR a Rakúskou republikou o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 6. 2003.

Vo vzťahu k blížiacemu sa rozširovaniu EÚ sa v Rakúsku zvýšil záujem o SR ako potenciálneho partnera po vstupe do EÚ. Vzhľadom na objem rakúskych investícií do slovenskej ekonomiky a masívnu obchodnú výmenu možno len uvítať ponuku na intenzívnu spoluprácu s rakúskymi hospodárskymi a občianskymi združeniami. Osobitnú pozornosť si zasluhuje spolupráca pri rozvoji malého a stredného podnikania. V oblasti hospodárskej a finančnej spolupráce pokračoval priaznivý trend z predchádzajúcich rokov. Nízka cena

vysokokvalifikovanej pracovnej sily na Slovensku, vstup SR do EÚ a zavedenie rovnej 19% dane z príjmu spôsobujú trvalý a značný rast záujmu rakúskych spoločností na zakladaní pobočiek a dcérskych spoločností na Slovensku.

Rakúsko naďalej venovalo pozornosť rozvoju spolupráce v rámci Regionálneho partnerstva (Rakúsko, V4 a Slovinsko). Stretnutia v tomto formáte pokračovali na úrovni ministrov zahraničných vecí, ministrov vnútra a ministrov hospodárstva.

## Ukrajina

Dvojstranné vzťahy SR a Ukrajiny môžeme aj od začiatku roku 2003 charakterizovať ako dobré, historicky nezaťažené, bez závažných problémov. Slovensko-ukrajinská zmluvnoprávna základňa patrí medzi najbohatšie vôbec, v súčasnosti je platných celkovo cca 98 zmluvných dokumentov, pričom v súvislosti so vstupom do EÚ vzniká potreba časť dokumentov modifikovať, resp. zrušiť. Dlhodobu otvorenou otázkou ostáva problematika Krivorožského ťažobno-úpravárenského kombinátu v Dolinskej, ako aj výstavby objektu ZÚ SR v Kyjeve. V ostatnom období z ukrajinskej strany rezonuje požiadavka prehodnotiť súčasný vízový režim smerom k jeho ďalšej liberalizácii resp. zavedeniu asymetrického vízového modelu podľa vzoru Poľska a Maďarska. Hlavnou úlohou bola podpora začleňovaniu Ukrajiny do európskych a regionálnych štruktúr, najmä CEFTA. Za hlavný cieľ v dvojstranných vzťahoch s Ukrajinou si SR kládla ich prehĺbovanie na úroveň zodpovedajúcu vzťahom dvoch susedných krajín a pokračovanie v aktívnom všestrannom politickom dialógu a vzájomne výhodnej hospodárskej spolupráce. Dňa 25.-26.2.2003 sa uskutočnilo 6. zasadnutie dvojstrannej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru, na ktorej boli dohodnuté postupy pri riešení niektorých otázok a rozvoj ďalšej spolupráce.

## 3.2. Vyšehradská štvorka

V uplynulom období Vyšehradská štvorka prostredníctvom vyjadrení vrcholných predstaviteľov členských krajín tohto neformálneho zoskupenia potvrdzovala opodstatnenosť ďalšej existencie Vyšehradskej spolupráce aj po vstupe ČR, MR, PR a SR do Európskej únie. Predovšetkým závery rokovania prezidentov a predsedov vlád V4 v roku 2003 dokazujú vôľu všetkých členských krajín V4 preniesť nahromadený potenciál spolupráce do novej EÚ. Fórum spolupráce V4 chápu aktéri medzinárodných vzťahov ako stabilizujúci prvok stredoeurópskeho geopolitického priestoru, prostredníctvom ktorého sa efektívnejšie a komplexnejšie môžu riešiť existujúce otvorené otázky.

Na **summite predsedov vlád V4** na Táloch v júni 2003 odovzdala SR predsedníctvo vo V4 Českej republike. Úspešný priebeh a ďalšie prehĺbovanie spolupráce Vyšehradskej štvorky počas predsedníctva SR bolo kladne hodnotené ostatnými členskými krajinami. Summit predsedov vlád V4 potvrdil životaschopnosť vyšehradskej spolupráce a záujem túto spoluprácu rozvíjať aj po vstupe do EÚ v nerozšírenom formáte štyroch členských krajín. Členské krajiny V4 majú záujem o spoluprácu bez vytvárania ďalších vyšehradských inštitúcií. Na hladkom prenesení spolupráce V4 a jej pokračovaní aj v podmienkach rozšírenej Európskej únie sa zhodli aj prezidenti V4 počas rokovania v Budapešti v novembri 2003. Na summite predsedov vlád V4 na Táloch boli schválené tiež tézy budúcej spolupráce, ktoré slúžia expertom krajín V4 ako podklad pre vypracovanie nového vyšehradského dokumentu. Ten by mal byť krajinami V4 prijatý po ich vstupe do EÚ na záver českého predsedníctva.

Uskutočnilo sa aj **stretnutie ministrov spravodlivosti krajín V4** v Mojmirovciach (28. – 30. novembra 2003).

Úspešne plnil úlohy **Medzinárodný vyšehradský fond**. Do 1. augusta 2003 bol na čele výkonného sekretariátu Medzinárodného vyšehradského fondu (MVF) so sídlom v Bratislave predstaviteľ SR Urban Rusnák. Trojročná činnosť MVF od svojho založenia je pozitívne hodnotená prezidentmi, predsedami vlád V4 a ďalšími predstaviteľmi krajín V4. Programy, ktoré MVF ponúka sú rovnako pozitívne hodnotené aj širokou občianskou verejnosťou. Programy, ktoré MVF ponúka sú rovnako pozitívne hodnotené aj širokou občianskou verejnosťou a v uplynulom období prispeli ku kohézii regiónu a budovaniu dobrého mena vyšehradskej spolupráce predovšetkým na občianskej úrovni.

### **3.3. Colná únia**

V roku 2003 pokračovala práca colnej únie SR a ČR svojimi riadnymi zasadnutiami Rady colnej únie ČR a SR v júni a v decembri. Decembrová Rada uložila ministerstvám zahraničných vecí ČR a SR vypracovať politický dokument, ktorý by upravoval hospodárske vzťahy medzi oboma krajinami po ich vstupe do EÚ.

### **3.4. Regionálna a cezhraničná spolupráca**

Cezhraničná spolupráca Slovenskej republiky so susednými krajinami sa intenzívne rozvíja na všetkých úrovniach orgánov štátnej správy a samosprávy v zmysle Európskeho rámcového dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Dobré základy pre prirodzený rozvoj cezhraničnej spolupráce sú položené v medzivládnych dohodách, uzatvorených s každou zo susediacich krajín. V októbri 2003 bola podpísaná takáto dohoda aj s **Rakúskom**. V roku 2003 pokračoval efektívny mechanizmus medzivládnych komisií pre cezhraničnú spoluprácu s **Poľskou republikou** (8. zasadnutie - september 2003), **Českou republikou** (3. zasadnutie - november 2003) a **Ukrajinou** (2. zasadnutie - december 2003) a vznikla **slovensko-maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu**. MZV SR participuje na práci všetkých medzivládnych komisií.

Orgány územnej samosprávy, nadväzujúc na poznatky a skúsenosti získané z programu Phare CBC (cezhraničná spolupráca) v rámci jestvujúcich 13-ich euroregiónov pôsobiacich po celej dĺžke hraníc, sa pripravujú na partnerskú spoluprácu pri napĺňaní programu Spoločenstva Interreg IIIA – cezhraničná spolupráca a Interreg IIIB - CADSES. MZV má zastúpenie v Komisiách PHARE CBC aj v riadiacich a monitorovacích výboroch programu INTERREG III. A

### **Metropolitná štúdia OECD o cezhraničnom regióne Viedeň-Bratislava**

Najnovší teritoriálny prehľad OECD venovaný práve tejto perspektívnej oblasti obsahuje celý rad odporúčaní, ktoré sú výzvou nielen pre slovenskú a rakúsku vládu, ale aj pre príslušné regionálne a miestne samosprávy na oboch stranách Dunaja. V spolupráci s Magistrátom hl. mesta SR Bratislavy a VÚC BA sa pripravuje medzinárodná konferencia za účelom pokračovania diskusie o záveroch a odporúčaní štúdie OECD.

### **3.4.1. TRILATERÁLNA REGIONÁLNA SPOLUPRÁCA**

V dňoch 12. – 13. júna 2003 sa v Piešťanoch uskutočnila **medzinárodná konferencia Rady Európy o cezhraničnej spolupráci** medzi Slovenskom a jeho susedmi, za účasti podpredsedu vlády Slovenskej republiky, štátnych tajomníkov a námestníkov ministrov relevantných rezortov Slovenskej republiky, Českej republiky, Poľskej republiky, Maďarskej republiky, Rakúskej republiky a Ukrajiny. Konferencia bola vyvrcholením série bilaterálnych konferencií, ktoré Slovenská republika od roku 1999 uskutočnila so všetkými svojimi susedmi ako súčasť programu Rady Európy pre cezhraničnú spoluprácu s jej výraznou podporou.

## **4. ĎALŠIE OBLASTI DVOJSTRANNEJ SPOLUPRÁCE**

### **4.1. BILATERÁLNE VZŤAHY**

Hlavnými determinantami slovenskej zahraničnej politiky v roku 2003 boli úspešné zavŕšenia prístupových procesov do EÚ a NATO. Získavanie podpory týmito prioritám v členských krajinách euroatlantických štruktúr a snaha o čo najdôslednejšiu prípravu na začlenenie sa do nich v roku 2004, spoločne s vôľou a záujmom odovzdávať skúsenosti z prístupového procesu záujemcom o integráciu, resp. úzku kooperáciu s EÚ a NATO boli integrálnymi subdimenziami vyššieuvedenej zahraničnopolitickej axiómy SR. V rámci formovania a zvažovania príspevku SR v rámci pôsobenia na medzinárodnej scéne sa MZV SR opieralo o princíp primeranosti zahraničnej politiky SR.

#### **4.1. Vzťahy so štátmi NATO a Európskej únie**

##### **Spojené štáty americké**

V roku 2003 po pozvaní SR za člena Severoatlantickej aliancie a zavŕšení rokovaní s Európskou úniou sa zahraničná politika SR sústredila na úspešnú finalizáciu integračných snáh Slovenska, čo v USA znamenalo predovšetkým úspešné ukončenie ratifikačného procesu pristúpenia SR k Washingtonskej zmluve v Senáte USA. V roku 2003 sa podarilo udržať bilaterálny dialóg na najvyššej politickej úrovni. Najvýznamnejšou udalosťou roka bola návšteva prezidenta SR R. Schustera v USA v apríli 2003, ktorá sa uskutočnila v záverečnej fáze predvstupového procesu SR do NATO. Vyvrcholením ratifikačného procesu bolo prijatie delegácie 7 ministrov zahraničných vecí pristupujúcich krajín u prezidenta G. Busha v Bielom dome dňa 8. 5. 2003. Minister E. Kukan predniesol príhovor v mene celej skupiny V-7.

Atmosféru ratifikačného procesu poznačila stupňujúca sa kríza v Iraku, ktorá vyústila do vojenskej operácie USA a zvrhnutia režimu prezidenta Saddáma Husajna. Predstavitelia USA vysoko ocenili jasný postoj politického vedenia SR vo vzťahu k irackej kríze, k vojenskej operácii medzinárodnej koalície pod vedením USA, ako aj konkrétny slovenský príspevok do tejto koalície. Predstavitelia USA vyjadrili jednoznačnú podporu vstupu Slovenska a ostatných krajín SVE do EÚ a presvedčenie, že tento bude znamenať posilnenie transatlantických väzieb a zintenzívnenie spolupráce EÚ a USA. Pre slovenskú zahraničnú politiku to znamená citlivo sa zapájať do transatlantickej diskusie a podporovať integračné procesy v Európe kompatibilne s posilňovaním transatlantickej spolupráce.

Priaznivé bilaterálne slovensko-americké vzťahy pozitívne vplývali taktiež na vzájomnú hospodársku a ekonomickú spoluprácu. USA podporovali pokračovanie reformy ekonomiky SR a transformáciu sociálneho a dôchodkového sektora na trhové podmienky. Na podnikateľskej úrovni, ako aj v odborných ekonomických kruhoch USA je kladne hodnotené investičné a podnikateľské prostredie v SR, čo sa prejavilo v rastúcom záujme amerických spoločností a investorov. Ekonomickú dimenziu mala taktiež návšteva prezidenta SR v USA. V roku 2003 bol otvorený Generálny konzulát SR v New Yorku.

## **Nemecká spolková republika**

V roku 2003 úspešne pokračoval trend mnohoúrovňového politického dialógu (návšteva prezidenta SR, spolkového kancelára, dve stretnutia ministrov ZV, spolu tri návštevy oboch ŠTAT MZV SR, návštevy rezortných ministrov, kontakty parlamentov a politických strán). Obsažný pracovný dialóg dokumentujú aj početné pracovné eurointegračné a bezpečnostno-politické konzultácie generálnych riaditeľov sekcií MZV na podporu hlavných zahranično-politických priorít vlády SR, operatívna spolupráca regiónov a partnerských miest, ako aj široká kultúrna výmena.

Vzhľadom na princípy federalizmu a subsidiarity uplatňované v Nemecku, bolo pre SR efektívne udržiavať vzťahy rovnako na spolkovej, ako aj krajinskej úrovni, keďže spolkové krajiny sú svojou veľkosťou a hospodárskym významom vhodnými partnermi SR. Dňa 11. 7. 2003 Spolková rada (druhá komora nemeckého parlamentu, v ktorej sú zastúpené spolkové krajiny) v druhom čítaní jednomyseľne a menovite schválila zákon o vstupe nových členov do EÚ. Zároveň schválila zákon k protokolom o vstupe nových členských krajín do NATO.

Otázka tzv. Benešových dekrétov a kritiky ich inkompatibility s európskym právom sa do nemecko-slovenských vzťahov v podstate nepremietla. Rovnako nemecká politická reprezentácia, ako aj mediálna sféra a verejnosť akceptujú skutočnosť, že SR formou Vyhlásenia NR SR z 12.2.1991 už vykonala krok k vysporiadaniu sa s minulosťou. Možno preto konštatovať, že v bilaterálnych vzťahoch medzi oboma krajinami už nie sú žiadne otvorené problémy, ako to dokumentovala ostatná návšteva spolkového kancelára G. Schrödera v SR dňa 29.10. 2003. V roku 2003 bilaterálne stykové aktivity ďalej pokračovali v trende intenzívneho dialógu na všetkých úrovniach. Oproti predchádzajúcim rokom pritom výrazne vzrástol počet návštev predstaviteľov NSR, predovšetkým z radov poslancov NSS, v SR. Dňa 17. februára 2003 v Berlíne podpísali ministri vnútra V. Palko a O. Schily Dohodu medzi vládou SR a vládou NSR o readmisii a prevoze osôb. Dohoda nadobudla platnosť dňa 20. mája 2003. Dňa 2. marca 2003 nadobudla platnosť Dohoda medzi vládou SR a vládou NSR o medzinárodnej cestnej osobnej a nákladnej doprave (Bratislava, 14. jún 2002). Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spolkovou republikou Nemecko o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 12. 2003.

## **Kanada**

Celkový vývoj bilaterálnych vzťahov SR s Kanadou je možné hodnotiť jednoznačne pozitívne. Vysoká kvalita politických vzťahov bola potvrdená aj počas pracovnej návštevy prezidenta SR R. Schustera v Kanade v apríli 2003. K ďalším stykovým akciám na vyššej úrovni patrili návšteva štátneho tajomníka MZV Kanady G. Knutsona v SR spolu s obchodnou misiou a politická misia kanadskej vládnej delegácie pod vedením zástupcu

námestníka ministra zahraničných vecí Kanady pre Európu P. Duboisa venovaná vzťahom Kanady a SR po vstupe SR do EÚ.

Spolupráca s rozvojovou agentúrou CIDA (Canadian International Development Agency) patrila aj v r. 2003 medzi stimulátory bilaterálnych vzťahov medzi SR a Kanadou. Projekt ODACE (Official Development Assistance for Central Europe) je súčasťou projektov CIDA, v ktorých Kanada transformuje svoje aktivity na podporu národných programov oficiálnej rozvojovej pomoci v krajinách V4. Reálnym výsledkom spolupráce v tejto oblasti je v lete r. 2003 otvorená samostatná kancelária ODACE v Bratislave. Kanada ako prvá členská krajina aliancie ratifikovala rozšírenie NATO.

Zmluva medzi Slovenskou republikou a Kanadou o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 1. 2003.

## **Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska**

Vývoj vzájomných slovensko-britských vzťahov v roku 2003 bol konštruktívny a obojstranne zameraný na dosiahnutie pokroku v oblastiach spoločného záujmu. Naďalej boli naplňované konkrétne zámery a úlohy, týkajúce sa celého spektra bilaterálnej a integračnej agendy SR zameranej na získanie členstva v EÚ a NATO. Realizácia programového vyhlásenia novej slovenskej vlády bola v britskom politickom prostredí prijatá ako jednoznačné potvrdenie smerovania SR do euroatlantických štruktúr, čo sa pozitívne odrazilo aj na plnení priorít zahraničnej politiky SR voči Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska v hodnotenom období. V decembri 2003 rozhodla britská vláda o obnovení vykonávania bezvízovej dohody a tým o zrušení jednostrannej vízovej povinnosti pre slovenských občanov od 18. 12. 2003.

V bilaterálnych vzťahoch, okrem nosnej integračnej agendy a viacerých dvojstranných rokovaní na všetkých úrovniach (Veľkú Britániu v roku 2003 o.i. navštívili predseda vlády SR, minister ZV SR a minister obrany SR), boli naše aktivity zamerané na podporu rozvoja hospodárskej spolupráce, cestovného ruchu a prílevu zahraničných investícií do SR, ako aj prezentáciu slovenskej kultúry.

## **Írska republika**

V roku 2003 zaznamenali bilaterálne vzťahy SR s Írskom nebývalý pozitívny vzostup. Vytvrdením poukazovaním na podobnosť a zhodnosť celého radu problémov riešených v oboch krajinách sa podarilo vyvolať záujem o SR a prekonať absenciu oficiálnych stykov na vládnej a najvyššej úrovni (oficiálna návšteva prezidentky Írska Mary McAleeseovej v SR, pracovná návšteva predsedu vlády Írska Bertie Aherna v SR). Zo slovenskej strany bol na oficiálnej návšteve Írska minister zahraničných vecí SR Eduard Kukan. Írsko sa v r. 2003 začalo pripravovať na svoje predsedníctvo v EÚ, ktoré začalo 1. januára 2004. V rámci externej komunikačnej stratégie - prezentácie SR ako prístupujúcej krajiny EÚ - sa ŠTAT MZV SR I. Korčok zúčastnil v Írsku na Investičnom fóre pod názvom „Slovakia goes ahead“.

Dňa 22. 12. 2003 Írsko oficiálne oznámilo, že k tomuto dňu obnovuje vykonávanie bezvízovej dohody a tým ruší jednostrannú vízovú povinnosť pre občanov SR. Došlo tak na základe politického rozhodnutia vlády Írska, aby zosúladiła vízovú politiku voči občanom SR so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

## Francúzsko

Spoluprácu medzi SR a FR mierne narušila ostrá kritika proamerického postoja krajín kandidujúcich na členstvo v EÚ v irackej kríze, s ktorou prezident FR J. Chirac vystúpil na summite EÚ v Bruseli 17. februára 2003. Vzhľadom na to, že nešlo o čisto bilaterálnu záležitosť, táto skutočnosť nepoznačila vo všeobecnosti veľmi dobré slovensko-francúzske vzájomné vzťahy. Z pohľadu programových cieľov zahraničnej politiky SR bol dôležitý predovšetkým kladný postoj Francúzska k rozširovaniu Severoatlantickej aliancie a EÚ. Francúzsky parlament prijal 10. 12. 2003 veľkou väčšinou zákon umožňujúci ratifikáciu zmluvy o rozšírení EÚ a vo februári 2004 by mal ratifikovať aj prístupové protokoly do NATO. Výraznú časť aktivít pri presadzovaní hlavných priorít zahraničnej politiky SR predstavovalo v hodnotenom období práve intenzívne zapojenie do informačnej kampane o budúcnosti a rozširovaní EÚ. Príklad investičných zámerov PSA PEUGEOT CITROEN v priebehu r. 2003 zvýšil záujem ďalších francúzskych investorov o ich etablovanie v SR. Ide predovšetkým o prípady bezprostredného napojenia sa na subdodávky budúcej automobilky vo vznikajúcom priemyselnom parku v Trnave. V rámci bilaterálnych kontaktov vyplývajúcich z pôsobenia oboch krajín v Medzinárodnej organizácii frankofónie začalo v r. 2003 školenie pracovníkov štátnej správy u uvedenej agende.

## Španielske kráľovstvo

Bilaterálne vzťahy SR so Španielskom sú korektné a nezaťažené problémovými otázkami. Z hľadiska integračných priorít SR boli v roku 2003 rozhodujúce ratifikačné procesy prístupovej zmluvy do Európskej únie a prístupového protokolu SR do NATO. V súvislosti s predreferendovou kampanou do EÚ uskutočnil návštevu SR štátny tajomník MZV Španielska pre európske otázky R. de Miguel. Cieľom jeho návštevy bolo prispieť k získaniu podpory a záujmu slovenskej verejnosti o účasť na referende o vstupe SR do EÚ a ponúknuť španielske skúsenosti. Prioritou z politického aspektu bola recipročná bilaterálna návšteva ministra ZV SR E. Kukana v Španielsku (jún 2003). Objem vzájomného obchodu medzi oboma krajinami a v jeho rámci i slovenský vývoz nepretržite stúpa. Za prvé 3 štvrtroky r. 2003 vzrástol náš vývoz indexom 115,9%, pričom dovoz poklesol indexom 96,9%, čo prispelo i k zníženiu nášho záporného salda. Doterajšia investičná prítomnosť španielskych podnikov je na Slovensku veľmi malá, predstavuje len 0,1% priamych zahraničných investícií v SR. V r. 2003 mala SR prvýkrát prezentačný stánok na prestížnom madridskom veľtrhu cestovného ruchu Fitur. V máji 2003 zorganizovala Slovenská agentúra cestovného ruchu (SACR) v spolupráci s OBEO ZÚ SR v Madride promočnú cestu španielskych tour-operátorov do SR. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Španielskym kráľovstvom o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 9. 2003

## Talianska republika

Vzťahy medzi SR a Talianskom sú bezproblémové. Po schválení prístupových procesov SR do európskych a transatlantických štruktúr došlo k ďalšiemu zblíženiu a vrcholné stretnutia politikov sa stali samozrejmosťou. K zblíženiu prispela aj spoločná účasť v Európskom konvente a následné predsedníctvo Talianska v EÚ. Pri týchto príležitostiach sa viackrát stretli ministri zahraničných vecí i premiéri. Po vlnnejšej návšteve talianskeho prezidenta v SR navštívili v r. 2003 SR: predseda Poslaneckej snemovne P. F. Casini, podpredseda vlády G. Fini a minister obrany A. Martino. Bilaterálnu návštevu Talianska uskutočnil v r. 2003 podpredseda vlády SR P. Csáky. V rámci predsedníctva navštívili

Taliansko početní ministri a štátni tajomníci slovenskej vlády. Spoluprácu SR - Taliansko ďalej zintenzívni budúce partnerstvo v zoskupeniach NATO a EÚ. Krajiny úzko spolupracujú na pôde OSN, čo potvrdila aj tohtoročná vzájomná podpora kandidatúr na posty nestálych členov v Bezpečnostnej rade. /SR – na roky 2006 – 2007, Taliansko – na roky 2007 – 2008/. Z talianskej strany zostáva formálne nepotvrdená bilaterálna zmluvná základňa. Vzájomné hospodárske vzťahy možno hodnotiť ako ústretové, nezaťažené a konštruktívne. Taliansko je 3. najväčším obchodným partnerom SR v slovenskom vývoze, 4. najväčším obchodným partnerom v slovenskom dovoze a 4. najväčším investorom v SR. Organickú súčasť zahraničnej politiky SR tvorili aktivity kultúrneho charakteru, medzi najdôležitejšie možno zaradiť konferenciu s udelením čestného občianstva Florencie A. Dubčekovi in memoriam, odkrytie reliéfu slovenským spisovateľom v rímskom Café Greco, celý rad koncertov a výstav venovaných slovenskému umeniu.

### **Belgické kráľovstvo a Luxemburské veľkovoľvodstvo**

Aktivity MZV SR sa aj v roku 2003 sústredili predovšetkým na zabezpečovanie ratifikácie Prístupových zmlúv do NATO a EÚ v parlamentoch oboch krajín. Prístupovú zmluvu s NATO ratifikoval Senát Belgicka v októbri a Snemovňa reprezentantov v novembri 2003. Ratifikačný proces Prístupovej zmluvy k NATO tým bol ukončený. Prístupové zmluvy k EÚ schválil Senát, okrem Snemovne reprezentantov ju budú musieť ešte ratifikovať parlamenty regiónov a jazykových spoločenstiev. V Luxembursku boli Prístupové zmluvy k NATO schválené parlamentom v júli 2003. Návrh zákona potrebného k ratifikácii Prístupových zmlúv k EÚ, vrátane SR, luxemburská vláda schválila už v júli 2003. V priebehu novembra 2003 bol zákon schválený parlamentom. V roku 2003 sa podarilo vo všetkých oblastiach rozšíriť a upevniť bilaterálne vzťahy medzi SR a Belgickom, ako aj medzi SR a Luxemburskom, ktoré obe strany hodnotia ako mimoriadne dobré. Aj v roku 2003 úspešne pokračoval politický dialóg na všetkých úrovniach vrátane najvyššej, v rámci ktorého sa prediskutovali viaceré otázky bilaterálneho, ale predovšetkým európskeho a euroatlantického charakteru (na oficiálnej návšteve Luxemburska bol predseda vlády SR M. Dzurinda). Hospodárska spolupráca medzi SR a Belgickom a SR a Luxemburskom sa aj v roku 2003 rozvíjala dynamickým tempom. SR má s Belgickom aktívne saldo obchodnej bilancie v objeme 16,5 mil. USD a s Luxemburskom 22,5 mil. USD.

### **Holandské kráľovstvo**

Z dôvodu zdĺhavého procesu formovania koalície vlády v Holandskom kráľovstve nedošlo v prvom polroku 2003 k bilaterálnym návštevám na najvyššej úrovni. Návšteva holandskej kráľovnej Beatrix, plánovaná na jeseň roku 2002, bola odložená na neurčito. Výrazné oživenie zaznamenal dialóg na úrovni ministrov zahraničných vecí (pracovná návšteva holandského ministra J. de Hoop Scheffera v SR a pracovná návšteva ministra E. Kukana v Holandsku). Intenzívna bola aj spolupráca ozbrojených síl SR a Holandska (vybudovanie strediska armádneho kurzu JSOC v SR, kurzy ISOC vo Vojenskej akadémii Holandského kráľovstva v Ypenburgu a spolupráca v rámci misie SFOR). Holandské kráľovstvo je významným obchodným partnerom SR. Vývoj vzájomného zahraničného obchodu má vzostupnú tendenciu a Holandsko sa v roku 2003 opakovane dostalo do pozície 2. najväčšieho investora v SR. Hlavné investície v SR sa sústredili do oblasti pivovarníctva, finančníctva – poisťovníctva, elektrotechniky a spracovania ropy.

## **Portugalská republika**

Z pohľadu SR je význam Portugalska daný jeho členstvom v EÚ, NATO, OECD, ZEÚ. Inšpirujúcim momentom je získavanie skúseností po vstupe do EÚ a podpory Portugalska integračným ambíciám SR. SR udržiava s Portugalskom politický dialóg na vysokej úrovni. Dôkazom toho boli uskutočnené oficiálne návštevy najvyšších štátnych predstaviteľov SR, pracovné návštevy rezortných ministrov, ale aj návštevy predstaviteľov iných štátnych inštitúcií (návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu v Portugalsku, následne návšteva José Manuela Durao Barrosa v SR, účasť predsedu NR SR P. Hrušovského na stretnutí predsedov zákondarných zborov KK EU v Lisabone). Vyvrcholením uvedených bilaterálnych výmen bola návšteva prezidenta Portugalskej republiky J. Sampaia v SR. Významnou súčasťou bilaterálnych návštev je aj výmena skúseností portugalskej strany z prístupového procesu do EÚ so zameraním na čerpanie štrukturálnych fondov. Portugalsko nepatrí medzi tradičných ani významných obchodných partnerov SR, ale jeho podiel na zahraničnom obchode SR rastie. Portugalsko umiestnilo doteraz v SR minimálne investície.

## **Dánske kráľovstvo**

SR pristupovala k rozvoju bilaterálnych vzťahov s Dánskom predovšetkým s ohľadom na význam Dánska pre integračné ambície SR vo vzťahu k NATO a k EÚ. V tejto súvislosti bol predmetom záujmu aj dánsky systém manažmentu európskych záležitostí a implementácie európskej politiky a legislatívy v Dánsku. Zvýšená pozornosť bola venovaná stykovým podujatiam na vysokej politickej úrovni. V marci 2003 sa uskutočnila v poradí už druhá oficiálna návšteva predsedu dánskej vlády v SR Anders Fogh Rasmussena avšak bez realizácie recipročnej návštevy predsedu vlády SR v Dánsku a koncom apríla 2003 uskutočnil prvú návštevu SR dánsky minister obrany Svend Aage Jensby. Vyvrcholením dobrej spolupráce medzi zákonodarnými zbormi bola realizácia recipročnej oficiálnej návštevy predsedu NR SR P. Hrušovského v Dánsku začiatkom mája 2003, ako aj jeho pracovná návšteva v novembri 2003.

Veľmi kladne možno hodnotiť ústretový postup dánskej strany pri ratifikácii protokolov o rozšírení NATO (15.5.2003 ako štvrtá členská krajina v poradí) a o rozšírení EÚ (4.6.2003 ako prvá členská krajina).

## **Švédske kráľovstvo**

Jednou z priorít zahraničnej politiky SR voči Švédsku v roku 2003 bolo získať podporu pre hladkú ratifikáciu Zmluvy o pristúpení do EÚ v švédskom parlamente. Táto téma sa spolu s prediskutovaním stanovísk oboch krajín ku kľúčovým otázkam budúcej ústavnej zmluvy EÚ a oboznámením sa so švédskym modelom spolupráce medzi vládou a parlamentom v EÚ záležitosť stala ťažiskom oficiálnej návštevy predsedu NR SR P. Hrušovského v ŠK. Uskutočnená návšteva bola potvrdením záujmu švédskeho parlamentu o zintenzívnenie spolupráce s prístupujúcimi krajinami po parlamentnej línii. V oblasti rozvoja bilaterálnej slovensko-švédskej zmluvnej základne bol dňa 14.3.2003 v Bratislave podpísaný nový „Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva a Ministerstvom kultúry SR na jednej strane a Švédskym inštitútom na strane druhej v oblasti vzdelávania, vedy, mládeže a telesnej kultúry na roky 2003 - 2004“. Príprava dohody o vzájomnej výmene a ochrane vojenských utajovaných skutočností sa dostala do záverečného štádia. V záverečnej etape prípravy sa nachádza aj Dohoda medzi vládou SR a vládou Švédskeho kráľovstva o readmisii osôb.

Vzhľadom na tragické úmrtie švédskej ministerky zahraničných vecí A. Lindhovej sa neuskutočnili pripravované bilaterálne rokovania s ministrom zahraničných vecí SR E. Kukanom plánované na 10.10.2003. Návšteva Švédska bola skrátená a minister E. Kukan sa zúčastnil na inaugurácii Honorárneho konzulátu SR v Göteborgu dňa 9.10. 2003. Z dôvodu posunutia termínu otvorenia ZÚ Švédska v SR z druhej polovice roku 2003 na približne máj 2004 sa neuskutočnila ani predpokladaná návšteva švédskeho predsedu vlády G. Perssona resp. ministerky zahraničných vecí v SR.

### **Fínska republika**

Intenzita bilaterálnych kontaktov s Fínskom na začiatku volebného roku 2003 poklesla v dôsledku predvolebnej kampane a následného formovania novej vlády. Bilaterálne otázky v tomto období však nevystupovali do popredia ako problémové. Prioritou v roku 2003 bolo sledovať najmä európsku politiku Fínska a hľadať možnosti spolupráce. Tá sa realizovala najmä v kontexte Konventu či prípravách na MVK. Prioritným záujmom v roku 2003 bolo, aby Fínsko ratifikovalo prístupové zmluvy do EÚ. Znamenalo to napomáhať rozvoju kladného obrazu SR vo Fínsku prostredníctvom integrovaných aktivít. Na prezentáciu SR boli optimálne využité MS v ľadovom hokeji. Ďalej sa vytvárali podmienky pre rast hospodárskej spolupráce. Vo Fínsku bolo usporiadaných viacero úspešných podujatí zameraných na rozvoj ekonomickej spolupráce a prilákania zahraničných investícií (prednášky, semináre, prezentácie, výstavy). Stykové podujatia na najvyššej úrovni neboli plánované ani realizované. Prvý Honorárny konzulát SR vo Fínsku bol otvorený 29. 10. 2003 v Teerijärvi.

### **Nórske kráľovstvo**

Oblasť plnenia priorít zahraničnej politiky SR v uplynulom roku je možno hodnotiť pozitívne. Boli to predovšetkým euroatlantické integračné ambície SR, ktoré sa vo vzťahu k Nórsku darilo presadzovať. V rámci možností, aktivity podobného charakteru boli realizované aj vo vzťahu k EÚ s ohľadom na špecifické postavenie Nórska ako nečlenskej krajiny únie. Z hľadiska posilňovania a zefektívňovania vzájomných bilaterálnych vzťahov je možné hodnotiť uplynulé obdobie pozitívne. Kredit Slovenska ako politického, ale tiež ekonomicko-obchodného partnera má v Nórsku stúpajúcu tendenciu. V rámci stykových aktivít je dlhodobým cieľom SR voči Nórsku realizácia návštevy nórskeho kráľovského páru v SR. Žiaľ, ani v roku 2003 sa nepodarilo návštevu zrealizovať a podľa predbežných informácií, nebude zaradená do plánu pracovných ciest nórskeho kráľa ani v roku 2004. Počas prvej oficiálnej návštevy predsedu vlády Nórska K. M. Bondevika v SR v októbri bolo oficiálne potvrdené, že ZÚ Nórska v SR bude otvorený v prvom polroku 2004. Návšteva potvrdila kvalitatívne novú úroveň, na ktorú sa dostávajú slovensko-nórske vzťahy vstupom SR do EÚ, EHP a NATO a priniesla v tomto smere nové silné impulzy.

### **Islandská republika**

Podobne, ako vo vzťahu k Nórsku, iniciatívy boli v sledovanom období zamerané na podporu euroatlantických ambícií SR, najmä na vstup do NATO. Ukončenie ratifikačného procesu prístupových dokumentov o rozšírení NATO bolo odobrené v islandskom parlamente koncom roku 2003. Nepodarilo sa realizovať návštevu premiéra SR pre jeho pracovnú zaneprázdnenosť. Podobne, sa nepodarilo uskutočniť návštevu predstaviteľov islandského

parlamentu v SR ako reciprocitu za mnohé krátke návštevy predstaviteľov SR počas medzipristátí na Islande, na cestách do USA a Kanady.

### **Helénska republika**

V 1. polroku 2003 Grécko úspešne zavŕšilo svoje predsedníctvo EÚ a práve v Aténach 16. apríla prebehol slávnostný akt podpísania Prístupovej zmluvy medzi SR a EÚ, na základe ktorej sa SR spolu s ďalšími PK stane plnoprávnym členom únie k 1. máju 2004. SR na viacerých bilaterálnych stretnutiach pozitívne zhodnotila priebeh a výsledky gréckeho predsedníctva. Úlohy vyplývajúce z gréckeho predsedníctva sa podarilo zabezpečiť na úrovni zodpovedajúcej záujmom SR. Slovensku sa podarilo udržať podporu Grécka aj na svojej ceste do NATO, keď grécky parlament v novembri ratifikoval prístupové protokoly do Aliancie nových členských štátov vrátane Slovenska. Z bilaterálnych stretnutí sa v roku 2003 zrealizovali predovšetkým pracovné stretnutia: po línii MZV v januári absolvoval v Aténach politické konzultácie s gréckymi predstaviteľmi ŠTAT I. Korčok a za rezort obrany na pozvanie ŠTAT R. Káčera v marci navštívil SR štátny tajomník gréckeho ministerstva národnej obrany L. Lotidis. V decembri sa uskutočnila oficiálna návšteva ministra obrany SR v Helénskej republike. Z tohto roka na rok 2004 bola odložená oficiálna návšteva predsedu NR SR P. Hrušovského v Grécku. V oblasti uzatvárania zmluvných dokumentov nebol zaznamenaný výraznejší pokrok vzhľadom na limitovanú aktivitu gréckych partnerov vo všetkých bilaterálnych reláciách. Na podpis je pripravená dohoda o medzinárodnej cestnej doprave a začalo sa pracovať na dohode o ochrane utajovaných skutočností (slovenská strana odovzdala svoj návrh). Medzi ministerstvami školstva a kultúry prebieha komunikácia vo veci Programu spolupráce v oblasti kultúry a školstva na roky 2003-2004. Boli zaznamenané prvé negatívne dopady vypovedania dohody o zdravotníckej starostlivosti (iniciatíva SR v marci 2003). Vzájomný obchod medzi SR a Gréckom má od roku 1999 vzostupnú tendenciu (najmä z dôvodu vývozu špeciálnej techniky). V auguste 2003 dosahoval hodnotu 53,6 mil. USD. V tejto oblasti však naďalej pretrvávajú výraznejšie rezervy.

### **Turecká republika**

Priaznivý trend v naplňaní všestrannej spolupráce s Tureckom bol zachovaný aj v roku 2003. Najvýraznejším momentom bolo zachovanie podpory Turecka pre integračné ambície SR do NATO, kedy turecký parlament v novembri 2003 jednohlasne ratifikoval prístupové protokoly nových členských štátov Aliancie vrátane Slovenska. Bol vyzdvihnutý doterajší hospodársky a politický pokrok SR, osobitne pripravenosť armády a naša účasť v mierových misiách po celom svete. Zo stykových aktivít sa tento rok podarilo zrealizovať oficiálnu návštevu prezidenta SR R. Schustera v Turecku v dňoch 16.-18. decembra 2003. Okrem nej sa uskutočnili aj kontakty na nižšej pracovnej úrovni (napr. politické konzultácie štátnych tajomníkov MZV SR a Turecka J. Berényiho a B. Ilkina v januári v Bratislave). Nepodarilo sa uskutočniť dvakrát odloženú oficiálnu návštevu ministra zahraničných vecí SR, politicko-bezpečnostné konzultácie štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka, slovenskou stranou iniciovanú pracovnú návštevu predsedu vlády SR v Turecku. Doteraz sa nerealizovala ani návšteva ministra obrany Turecka v SR a z decembra 2003 na prvú polovicu 2004 boli odložené aj konzultácie bezpečnostných výborov parlamentov oboch krajín. Mimoriadne pozitívne vnímame najmä nárast obchodnej výmeny medzi SR a Tureckom, ktorý sa takmer zdvojnásobil v porovnaní s minulým rokom a k septembru 2003 dosahoval úroveň cca 45 mil. USD (1,6 mld. SK). SR už niekoľko rokov za sebou dosahuje priaznivé saldo obchodnej bilancie s Tureckom. V tejto sfére vzájomnej spolupráce ešte stále existujú rezervy najmä

v investičnej oblasti. Jedným z problémov zostáva ratifikácia tureckou stranou medzivládnej dohody o podpore a ochrane investícií, podpísanej v roku 2000, keď Veľké národné zhromaždenie Turecka sa vo svojej agende prednostne zameriava na prijímanie harmonizačnej legislatívy EÚ.

## ***4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi***

### **Pobaltské krajiny**

Vzájomné vzťahy SR so všetkými tromi pobaltskými štátmi sú pomerne vyvážené bez existencie otvorených otázok, či problémov. Presadzovanie priorít zahraničnej politiky Slovenska sa darilo realizovať predovšetkým v oblasti rozvoja bilaterálnej spolupráce, v procese integrácie Slovenska a ostatných kandidátskych krajín do EÚ a NATO, pri účasti na riešení globálnych problémov i v ekonomickej dimenzii slovenskej zahraničnej politiky.

Stykové aktivity SR v Pobaltí v r. 2003 možno hodnotiť ako primerané. K najvýznamnejším možno zaradiť oficiálnu návštevu predsedu Národnej rady SR P. Hrušovského v Lotyšsku a Estónsku v novembri a oficiálnu návštevu ministerky zahraničných vecí Estónska K. Ojulandovej na Slovensku v októbri, ako aj pracovnú návštevu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny L. Kaníka s expertnou delegáciou v marci v Estónsku.

Ošetrovanie zmluvnej základne, vrátane jej revízie bolo ku koncu r. 2002 realizované len s Lotyšskom. V roku 2003 bola s Estónskom podpísaná Dohoda o ochrane a podpore investícií medzi vládou SR a vládou Estónskej republiky (Bratislava, 21. október 2003). Koncom roku 2002 boli vymenené ratifikačné protokoly k Dohode medzi SR a Litovskej republiky o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku (Vilnius, 15. marca 2001). V súvislosti so vstupom do EÚ boli vypovedané dohody o voľnom obchode medzi SR a tromi pobaltskými krajinami a dohody o obchodno-ekonomických vzťahoch a vedecko-technickej spolupráci medzi SR a Lotyšskom a Estónskom.

### **Slovinská republika**

V priebehu roka 2003 došlo k zintenzívneniu slovensko-slovinských vzťahov vo všetkých oblastiach. Tradične dobrú spoluprácu v politickej oblasti potvrdila návšteva prezidenta Slovinskej republiky Janeza Drnovška v SR a na ňu nadväzujúca návšteva predsedu NR SR v Slovinsku (obe sa uskutočnili v októbri 2003), ako aj celý rad vzájomných návštev rezortných ministrov: Slovinsko navštívil minister zdravotníctva SR (v apríli) a minister obrany (v júni), návštevu SR zasa vykonal minister vnútra Slovinska (v apríli) a minister zahraničných vecí Slovinska (v máji). Počas vzájomných návštev vrcholných predstaviteľov, ktoré okrem súčasnej bilaterálnej spolupráce boli tematicky orientované aj na budúcu spoluprácu v rámci EÚ a NATO, sa v priebehu roka podstatne rozšírila vzájomná zmluvná základňa. K doterajším zmluvným dokumentom, pri ktorých výkone sa nevyskytli nijaké problémy, pribudla dohoda o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňového úniku v oblasti daní z príjmu a majetku, program spolupráce v oblasti zdravotníctva, dodatok k dohode o medzinárodnej cestnej doprave a program spolupráce v oblasti vzdelávania a